

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 339.9:338.24:351.86

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19210053>

**Геоекономічні чинники економічної безпеки держав Східної Європи:
досвід для України**

Волков Євгеній Віталійович

Викладач кафедри економіки та фінансового забезпечення інституту логістики та підтримки військ (сил) Національного університету оборони України, проспект Повітряних Сил, м. Київ 03049, Україна, e-mail evgeniyvolkov2231@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2816-2645>

Куртсеїтов Тимур Ленурович

Доктор технічних наук, професор, Національний університету оборони України, проспект Повітряних Сил, м. Київ 03049, Україна, e-mail kurttimur@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6478-6469>

Хомік Микола Миколайович

Доктор технічних наук, професор, Національний університету оборони України, проспект Повітряних Сил, м. Київ 03049, Україна, e-mail nkhomik@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1201-7702>

Третяк Андрій Володимирович

слухач Національного університету оборони України, проспект Повітряних Сил, м. Київ 03049, Україна, e-mail evgeniyvolkov2231@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4963-6808>

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 24.03.2026

Анотація: У статті розкрито визначення ключових геоекономічних чинників, що формують економічну безпеку держав Східної Європи у 2022–2026 рр., та узагальнення практик Польщі, країн Балтії, Румунії для підготовки прикладних пропозицій щодо посилення економічної безпеки України до 2030 р. Використано системний та порівняльний підходи, аналіз офіційних макроекономічних рядів і прогнозів, інституційний аналіз рішень ЄС у сфері енергетичної безпеки, санкцій і стійкості критичної інфраструктури, контент-аналіз документів та публікацій, метод кейс-стаді для чотирьох держав. Емпіричну основу сформовано на базі статистичних таблиць World Economic Outlook (реальний ВВП та інфляція на 2022–2026 рр.) і оцінок оборонних видатків за методологією НАТО, а також даних ЄС/Eurostat і національних міністерств щодо енергетичної та інфраструктурної адаптації. Доведено, що геоекономічні чинники впливають на економічну безпеку через п'ять каналів: енергетичний (диверсифікація джерел та інфраструктурна інтеграція), логістичний (порти, кордони, пропускна здатність), фінансово-інвестиційний (ціна ризику, доступ до капіталу, скринінг інвестицій), інституційно-регуляторний (санкційні режими, комплаєнс, стандарти стійкості критичних суб'єктів) та безпековий (захист критичної інфраструктури і оборонна спроможність). Показано, що Польща досягла суттєвого зниження енергетичної вразливості завдяки запуску Baltic Pipe та масштабуванню LNG-потужностей, країни Балтії поєднали диверсифікацію газу із синхронізацією електромереж із континентальною Європою, Румунія зміцнила геоекономічну роль через Чорноморський логістичний вузол, а Словаччина актуалізувала політику інвестиційного скринінгу та адаптацію до нових енергетичних правил ЄС. Узагальнено, що у 2025–2026 рр. ЄС перейшов до юридично зобов'язувального поетапного режиму обмеження імпорту російського газу, що посилює потребу держав у планах диверсифікації та управлінні контрактними ризиками. Економічна безпека у 2022–2026 рр. набуває ознак “геоекономічної оборони”, де конкурентоспроможність і інтеграція мають

бути підкріплені інфраструктурною стійкістю та інститутами керування взаємозалежностями. Для України визначено пріоритети: енергетична диверсифікація, подвійна логістична архітектура, скринінг стратегічних інвестицій, впровадження стандартів стійкості критичних секторів і посилення санкційного комплаєнсу.

Ключові слова: геоекономіка, економічна безпека, стійкість, енергетична диверсифікація, критична інфраструктура, санкції.

Geoeconomic drivers of economic security in Eastern Europe: lessons for Ukraine

Yevhenii Volkov

Lecturer at the Department of Economics and Financial Support of the Institute of Logistics and Support of the Armed Forces (Forces) of the National Defense University of Ukraine, Air Force Avenue, Kyiv 03049, Ukraine, e-mail evgeniyvolkov2231@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2816-2645>

Timur Kurtseitov

Doctor of Technical Sciences, Professor, National University of Defense of Ukraine, Air Force Avenue, Kyiv 03049, Ukraine, e-mail kurttimur@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6478-6469>

Mykola Khomik

Doctor of Technical Sciences, Professor, National University of Defense of Ukraine, Air Force Avenue, Kyiv 03049, Ukraine, e-mail nkhomik@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1201-7702>

Andrii Tretiak

Student of the National Defense University of Ukraine, Air Force Avenue, Kyiv,

03049, Ukraine, e-mail: evgeniyvolkov2231@gmail.com, ORCID:

<https://orcid.org/0009-0004-4963-6808>

Abstract: The paper identifies key geoeconomic drivers shaping economic security in Eastern Europe in 2022–2026 and derives actionable policy proposals for Ukraine up to 2030 based on comparative evidence from Poland, the Baltic states, Romania and Slovakia. Methods. The study applies a systems-based comparative design, combining macroeconomic projection analysis, institutional analysis of EU energy and sanctions policies, and case-study methodology. The empirical baseline relies on World Economic Outlook projections for real GDP growth and inflation for 2022–2026, NATO-methodology defence-expenditure estimates, and EU/Eurostat and national-ministry evidence on energy and infrastructure adaptation. The findings demonstrate that economic security is increasingly driven by energy diversification and infrastructure integration, logistics resilience via ports and border throughput, investment and technology risk-controls (strategic screening and de-risking), sanctions compliance capacity and regulatory alignment, and protection of critical infrastructure. The case studies show that Poland’s diversification has been strengthened by the Baltic Pipe corridor and LNG capacity expansion, the Baltic states combined gas diversification with electricity grid synchronisation with continental Europe, Romania improved its geoeconomic positioning through Black Sea logistics, and Slovakia updated investment-screening and adjusted to the evolving EU energy rules. The paper also notes that in 2025–2026 the EU operationalised a legally binding stepwise regime to phase out Russian gas imports, reinforcing the importance of national diversification planning and contract risk management. Economic security in 2022–2026 is best viewed as “geoeconomic defence”: competitiveness and integration must be backed by infrastructure robustness and institutions that manage interdependence. For Ukraine, priority actions include energy diversification, a dual logistics architecture, strategic

investment screening, critical-infrastructure resilience standards, and sanctions-compliance strengthening.

Keywords: geoeconomics, economic security, sustainability, energy diversification, critical infrastructure, sanctions.

Постановка проблеми. У 2022–2026 рр. економічна безпека держав Східної Європи формується в умовах високої зовнішньої невизначеності, коли ключові параметри стабільності — ціни та доступність енергоносіїв, працездатність логістичних коридорів, санкційні обмеження, ризики для критичної інфраструктури — визначаються не лише внутрішньою політикою, а й геоекономічними рішеннями та регуляторними режимами наднаціонального рівня. Така динаміка посилює значення інструментів “де-ризикування” (screening, compliance, resilience-standards) та зумовлює потребу для України системно інтегрувати досвід держав регіону у власні політики до 2030 р., зосереджуючись на диверсифікації енергії, розвитку інфраструктурних вузлів, технологічній безпеці та інституційній спроможності виконувати складні режими безпеки постачання [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова дискусія розвивається навколо трьох пов’язаних блоків: по-перше, економічна безпека як стійкість до системних шоків та керування взаємозалежностями у ланцюгах постачання; по-друге, геоекономіка як застосування торговельних, інвестиційних, технологічних та санкційних інструментів у цілях безпеки; по-третє, критична інфраструктура як “матеріальна основа” стійкості, для якої ключовими стають кіберрегулювання та стандарти безперервності послуг. У працях із безпекової економіки та регіональних студій обґрунтовано, що для Центрально-Східної Європи оборонні бюджети, інтеграція ринків і трансформація торгівлі взаємно підсилюють одна одну, формуючи нові компроміси між фіскальною дисципліною та потребами безпеки [3]. У дослідженнях із санкційної тематики показано, що санкції впливають на енергетичні ринки, стимулюють інноваційні

та “обхідні” адаптації, і фактично реорганізують структури взаємозалежності [4]. У сфері енергетичної інфраструктури доведено, що диверсифікація за рахунок LNG та нових маршрутів підвищує автономність, але створює нові ризики волатильності глобальних ринків, що вимагає контрактного та інституційного управління [5; 6]. Паралельно критично-інфраструктурна література інтерпретує перехід ЄС від “захисту інфраструктури” до “стійкості критичних суб’єктів” як принципову зміну парадигми, що потребує обов’язкових ризик-оцінок, планів безперервності й інструментів координації [7]. Дослідження з інвестиційної безпеки фіксують еволюцію механізмів скринінгу прямих іноземних інвестицій у ЄС як відповіді на зростання геополітичної конкуренції та сек’юритизацію економічної політики [8]. Українські та міжнародні публікації також наголошують, що технологічна модернізація, кіберстандарти та цифровізація критичної інфраструктури стають фактором безпеки і довіри до інституцій у період високих ризиків [9; 10]. Разом з тим, попередні дослідження часто або зосереджуються на окремих секторах (енергія, кібер), або не поєднують емпіричні макроряди 2022–2026 із регуляторними режимами ЄС і практиками держав регіону, що зумовлює потребу у прикладних пропозиціях для України, прив’язаних до рішень 2025–2026 рр. [11; 12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Невирішеною залишається практична задача інтеграції геоekonomічних рішень у єдину політику економічної безпеки, коли одночасно діють: нормативні обмеження ЄС у сфері енергоринків і санкцій; інфраструктурні “вузькі місця” логістики; потреба відновлення критичної інфраструктури на стандарт ЄС; вимоги до фінансової стійкості за умов підвищених оборонних витрат. У попередніх роботах недостатньо операціоналізовано, як саме поєднати “енергетичне де-ризикуння”, “логістичну стійкість”, “скринінг інвестицій” і “комплаєнс-спроможність” у вигляді пакета інструментів політики, що може

бути впроваджений Україною у горизонті до 2030 р. із урахуванням реальних прогнозів 2022–2026 і актуальних рішень 2025–2026 рр. [1; 2; 13].

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є визначення геоекономічних чинників економічної безпеки держав Східної Європи у 2022–2026 рр. та розроблення прикладних пропозицій для України до 2030 р. на базі порівняльного аналізу Польщі, країн Балтії, Румунії та Словаччини. Для досягнення мети поставлено завдання: систематизувати науковий доробок 2020–2026 рр. щодо геоекономіки, санкцій, енергетики та стійкості критичної інфраструктури; проаналізувати офіційні макроекономічні дані/прогнози 2022–2026 рр. і безпекові витрати; розкрити емпірично чотири країнові кейси за єдиною матрицею факторів (енергія, логістика, інвестиції/технології, інститути стійкості); сформулювати пакет політичних пропозицій, що може бути інституційно впроваджений в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Зіставлення прогнозів WEO для 2022–2026 рр. фіксує, що країни регіону демонструють різні траєкторії відновлення. Польща має прогнозоване прискорення реального ВВП після слабкого 2023 р., країни Балтії неоднорідну динаміку (спад/відновлення), Румунія уповільнення у 2024–2026 рр., Словаччина помірне зростання із ризиком нижчих темпів у 2025 р., одночасно інфляція після піків 2022–2023 рр. прогнозно нормалізується, але в Румунії очікується вищий рівень на 2025–2026 рр., що сигналізує про структурно-цінові обмеження [2]. За методологією НАТО оборонні витрати у 2025 р. істотно різняться: Польща та Литва мають найвищі оцінки частки у ВВП, Балтія загалом утримує підвищені частки, тоді як Румунія і Словаччина знаходяться близько до “порогових” рівнів для Альянсу, ці відмінності важливі, бо впливають на фінансовий простір, інвестиційну довіру і здатність фінансувати захист критичної інфраструктури [15]

Таблиця 1

Порівняльні геоекономічні чинники і показники (2022–2026)

Фактор / країна	Польща	Країни Балтії (Естонія, Латвія, Литва)	Румунія	Словаччина	Значення для України
Реальний ВВП, % (2022–2026, WEO)	5,3; 0,2; 2,9; 3,2; 3,1	ЕЕ: –1,2; –2,7; –0,1; 0,5; 1,5. ЛВ: 1,8; 2,9; –0,4; 1,0; 2,2. ЛТ: 2,5; 0,4; 2,7; 2,7; 2,9	4,0; 2,4; 0,8; 1,0; 1,4	0,4; 2,2; 2,1; 0,9; 1,7	Висновок: потрібні “подушки” стійкості для періодів уповільнення та від’ємних шоків
Інфляція, % (2022–2026, WEO)	14,2; 11,5; 3,7; 3,8; 2,8	ЕЕ: 19,4; 9,1; 3,4; 3,7; 3,4. ЛВ: 17,2; 9,1; 1,3; 3,8; 2,6. ЛТ: 18,9; 8,7; 0,9; 3,6; 3,1	13,8; 10,4; 5,6; 7,3; 6,7	12,1; 11,0; 3,2; 4,2; 3,3	Висновок: енергетичні/логістичні шоки швидко переходять у ціни; потрібна конкуренція джерел
Оборонні витрати, % ВВП (оцінка 2025)	4,48	Естонія 3,38; Латвія 3,73; Литва 4,00	2,28	2,04	Висновок: оборонна спроможність — фактор довіри та захисту критичних активів
Енергетична диверсифікація (події/інфраструктура)	Baltic Pipe (2022), масштабування LNG-можливостей	Відмова від імпорту російського газу; синхронізація електромереж з Європою (2025)	Логістичний вузол Чорного моря як фактор доступу/торгівлі; енергетична деталізація для 2026 — не визначено	Інвестиційний скринінг і адаптація до режимів ЄС; енергетична деталізація для 2026 — не визначено	Висновок: інфраструктура дорівнює безпека; потрібні фізичні альтернативи маршрутам
Логістика (порт/кордони)	Чутливість портових потоків 2024; коридор Балтійського моря — не визначено	Підводна/мережева інфраструктура як критичний актив — не визначено	Роль порту Констанца в ЄС-статистиці; висока волатильність	Континентальні коридори; портова компонента — не визначено	Висновок: потрібна <u>подвійна</u> логістична архітектура (морська + сухопутна)
Інститути	Санкційний комплаєнс/інструменти ЄС — не визначено	Національні рішення щодо обмежень та стандарти стійкості — частково	Регуляторні рамки ЄС; скринінг — не визначено	Оновлення режиму FDI-скринінгу	Висновок: потрібні скринінг інвестицій, контроль технологій, стандарти стійкості CI

Джерело: власна розробка авторів на основі джерел [2,15,17,18,19,20,22,23,24]

Польща у 2022–2026 рр. демонструє послідовну реалізацію інфраструктурно-орієнтованої моделі зміцнення енергетичної безпеки, що водночас виступає важливим елементом ширшої системи економічної безпеки держави. У межах цієї моделі ключова роль відводиться диверсифікації джерел постачання енергоресурсів та розвитку інфраструктури, здатної зменшувати залежність від окремих зовнішніх постачальників. Такий підхід підвищує передбачуваність функціонування енергетичного ринку, зміцнює довіру міжнародних партнерів та інвесторів і створює додаткові умови для макроекономічної стабільності. Важливим інфраструктурним елементом цієї політики став запуск у 2022 р. газопроводу Baltic Pipe, який закріпив новий маршрут постачання природного газу з північного напрямку та інтегрував Польщу у ширшу регіональну енергетичну архітектуру Європи [21]. Реалізація цього проєкту дозволила зменшити залежність від традиційних східних маршрутів постачання і стала важливим елементом стратегічної перебудови енергетичного сектору країни. Водночас польська модель диверсифікації посилюється розвитком LNG-інфраструктури. Національний оператор повідомляв про завершення розширення LNG-терміналу в Świnoujście до 8,3 млрд м³ на рік, що істотно підвищує гнучкість системи постачання та створює додатковий резерв енергетичної стійкості [19]. Розширення потужностей терміналу дозволяє Польщі не лише забезпечувати власні потреби, але й формувати передумови для посилення ролі регіонального газового хабу у Центральній Європі. У макроекономічному вимірі прогнози World Economic Outlook (WEO) на 2022–2026 рр. свідчать про поступове відновлення темпів економічного зростання після відносно слабкого 2023 р., що підтверджує здатність економіки адаптуватися до зовнішніх шоків [2]. Додатковим фактором зміцнення стійкості виступає високий рівень оборонних витрат: за методологією НАТО їхня частка у 2025 р. оцінюється на рівні 4,48% ВВП, що формує своєрідний “безпековий контур” підтримки довіри з боку союзників та міжнародних ринків [15]. Для України польський досвід є релевантним

насамперед через поєднання інфраструктурної диверсифікації енергетики з посиленням інституційної спроможності держави, включаючи розвиток мережових інтерконекторів, стратегічне планування енергетичних систем та дотримання стандартів регуляторного комплаєнсу.

Логічним продовженням аналізу регіонального досвіду є розгляд практик країн Балтії, які, на відміну від Польщі, зробили акцент не лише на інфраструктурній диверсифікації, а й на політико-інституційних механізмах управління енергетичними ризиками. Країни Балтії у 2022–2026 рр. демонструють послідовну реалізацію стратегії “де-ризикування” енергетичного сектору, у межах якої політичні рішення щодо обмеження залежності від окремих постачальників енергоресурсів поєднуються із системною модернізацією енергетичної інфраструктури. Одним із ключових кроків у цьому напрямі стала відмова від імпорту російського природного газу у 2022 р., що було підтверджено офіційними повідомленнями національних органів влади та розглядається як принциповий елемент стратегічної перебудови енергетичної політики [20]. Цей крок супроводжувався активною переорієнтацією на альтернативні джерела постачання, розвитком LNG-інфраструктури та поглибленням інтеграції з енергетичними ринками Європейського Союзу. Кульмінаційним етапом цієї трансформації стала синхронізація електромереж країн Балтії з континентальною європейською енергосистемою у 2025 р., що була підтверджена оператором ENTSO-E як технічно успішна [22]. Синхронізація дозволила зменшити системні ризики, пов’язані з управлінням частотою електромереж, підвищила автономність операційних рішень національних операторів та посилила інтеграцію регіону з європейським ринком електроенергії. У макроекономічному вимірі прогнози WEO фіксують певну неоднорідність економічних траєкторій держав Балтії — від тимчасових спадів до поступового відновлення економічного зростання [2]. Водночас рівень оборонних витрат Естонії, Латвії та Литви у 2025 р. оцінюється як підвищений, що відповідає концепції “економічна безпека через стійкість та стримування”

[15]. Для України досвід країн Балтії є показовим насамперед у частині поєднання політичної рішучості у сфері енергетичної політики з розвитком мережевої інтеграції та впровадженням високих стандартів безпеки критичної інфраструктури.

Переходячи від енергетичного виміру економічної безпеки до логістичного, доцільно звернутися до досвіду Румунії, де ключову роль у формуванні геоекономічної стійкості відіграє транспортно-логістична інфраструктура. Румунія у 2022–2026 рр. виступає як приклад реалізації моделі “логістичної геоекономіки”, у межах якої географічне положення держави та розвиток транспортної інфраструктури формують додаткові можливості для зміцнення економічної безпеки. Особливу роль у цьому контексті відіграє портова інфраструктура країни, передусім порт Констанца, який став важливим логістичним вузлом для торгівлі у Чорноморському регіоні. Водночас дані Eurostat щодо портових вантажопотоків у 2024 р. свідчать про значну волатильність обсягів перевалки, причому для порту Констанца зафіксовано одне з найбільших відносних зниження серед найбільших портів Європейського Союзу [17]. Така динаміка інтерпретується як прояв високої чутливості логістичних систем до змін міжнародних торговельних маршрутів, геополітичних умов та режимів транзиту, що, у свою чергу, підкреслює необхідність формування резервних управлінських рішень та диверсифікації транспортних потоків. Прогнози WEO для Румунії на період 2024–2026 рр. свідчать про певне уповільнення темпів економічного зростання, що відображає загальноєвропейські макроекономічні тенденції [2]. У сфері безпеки оборонні витрати країни у 2025 р. оцінюються приблизно на рівні 2,28% ВВП, що відповідає мінімальним стандартам оборонно-інфраструктурної стійкості, прийнятим у межах НАТО [15]. Для України румунський кейс має важливе значення як приклад необхідності розвитку портової та прикордонної пропускної здатності, модернізації митних і логістичних процедур та формування інституційних механізмів управління транспортними потоками.

Завершуючи розгляд регіональних практик, доцільно звернути увагу на досвід Словаччини, який демонструє інституційно-інвестиційний вимір забезпечення економічної безпеки. На відміну від попередніх кейсів, де ключову роль відігравали енергетичні або логістичні фактори, словацький підхід акцентує увагу на регуляторних механізмах контролю за стратегічними інвестиціями та технологічними потоками. Словаччина у 2022–2026 рр. репрезентує інституційно-інвестиційний вимір економічної безпеки, що проявляється через посилення державного контролю за стратегічними інвестиціями та адаптацію національного регуляторного середовища до змін у політиці Європейського Союзу. Важливим елементом цієї політики стало оновлення режиму скринінгу іноземних інвестицій, що відображає загальноєвропейський тренд до посилення контролю за доступом зовнішнього капіталу до стратегічних секторів економіки. За матеріалами UNCTAD зафіксовано модернізацію відповідного регуляторного режиму, спрямовану на мінімізацію геоекономічних ризиків та захист критичної інфраструктури [24]. У макроекономічному вимірі прогнози World Economic Outlook для Словаччини на 2022–2026 рр. демонструють помірну траєкторію економічного розвитку з дещо нижчими темпами зростання у 2025 р., що відображає загальні тенденції економічної адаптації у Центральній Європі [2]. Водночас оборонні витрати країни у 2025 р. оцінюються приблизно на рівні 2,04% ВВП, що відповідає базовим стандартам оборонної участі держав-членів НАТО [15]. Для України досвід Словаччини є важливим передусім у контексті формування ефективних інституційних механізмів контролю за стратегічними інвестиціями, а також створення системи технологічних та інвестиційних запобіжників у критично важливих секторах економіки, що дозволяє забезпечити баланс між відкритістю економіки для іноземного капіталу та необхідністю захисту національних економічних інтересів у умовах сучасних геоекономічних викликів.

Порівняльний аналіз кейсів демонструє, що фундаментальною проблемою економічної безпеки стає не “дефіцит ресурсів”, а керування

взаємозалежностями: диверсифікація енергії зменшує ризики монозалежності, але підвищує залежність від глобальної волатильності LNG-ринків; логістична роль портів дає вигоди лише за умов стійкої пропускної здатності та безпеки коридорів; зростання оборонних витрат посилює безпеку, але створює фіскальні напруження; інвестиційний скринінг підвищує контроль, але вимагає якісних інституцій, щоб не перетворитися на бар'єр для капіталу; санкційні режими підсилюють безпеку, але потребують комплаєнс-інфраструктури і правозастосування. Критично важливо, що ЄС у 2025–2026 рр. підсилив перехід до “управління стійкістю” через настанови та інституційні рамки для критичних суб'єктів, фактично формуючи для держав-партнерів стандарт, що впливає на доступ до ринків, фінансування та кооперації в критичних секторах [27; 26]. Для України, яка проходить відновлення критичних систем, ця проблематика посилюється масштабом потреб відбудови та необхідністю одночасно підтримувати функціонування економіки й модернізувати інфраструктуру до стандартів ЄС [29].

Висновки. На основі проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки.

По-перше, сучасна архітектура економічної безпеки держав Східної Європи у 2022–2026 рр. трансформується під впливом геополітичної турбулентності, воєнних загроз та структурних змін у глобальних ланцюгах постачання. У цих умовах ключовим фактором стійкості стає здатність держав ефективно управляти зовнішніми економічними залежностями, насамперед у сферах енергетики, логістики, інвестицій та технологій. Досвід країн регіону свідчить, що економічна безпека дедалі більше визначається не лише рівнем макроекономічної стабільності, а й якістю інфраструктурного забезпечення та інституційних механізмів управління ризиками.

По-друге, порівняльний аналіз політик Польщі, країн Балтії, Румунії та Словаччини демонструє, що найбільш ефективною моделлю зміцнення економічної безпеки є поєднання інфраструктурної диверсифікації та

інституційного “де-ризикування”. Інфраструктурна диверсифікація передбачає формування альтернативних маршрутів постачання енергоресурсів, розвиток інтегрованих транспортних мереж, а також синхронізацію енергетичних і логістичних систем із європейським простором. Водночас інституційне “де-ризикування” реалізується через механізми скринінгу стратегічних інвестицій, впровадження стандартів стійкості критичної інфраструктури та посилення режиму санкційного комплаєнсу. Саме комплексність цих інструментів формує довгострокову стійкість економічних систем до зовнішніх шоків.

По-третє, для України в умовах тривалої російсько-української війни та післявоєнної трансформації економіки питання економічної безпеки набуває системного характеру та потребує інтеграції у стратегічне державне управління. До 2030 року ключовими напрямками державної політики мають стати поглиблення енергетичної диверсифікації, розвиток механізмів контрактного ризик-менеджменту у сфері постачання енергоресурсів, а також гармонізація національних стандартів стійкості критичних секторів із нормативною базою Європейського Союзу.

По-четверте, важливим елементом зміцнення економічної безпеки України є формування подвійної логістичної архітектури, що поєднує морські та сухопутні транспортні коридори. Така модель дозволяє підвищити адаптивність національної економіки до блокування або дестабілізації окремих маршрутів постачання, забезпечує диверсифікацію торговельних потоків і сприяє інтеграції України до європейської транспортно-логістичної системи.

По-п’яте, стратегічного значення набуває інституціоналізація механізмів контролю за стратегічними інвестиціями та посилення санкційного комплаєнсу. Запровадження прозорої системи інвестиційного скринінгу, спрямованої на захист критичних секторів економіки, а також удосконалення механізмів контролю за дотриманням санкційних режимів сприятиме мінімізації зовнішніх економічних ризиків та підвищенню стійкості національної економіки.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що ефективна система економічної безпеки України в середньостроковій перспективі має формуватися на основі поєднання інфраструктурної модернізації, інституційних реформ та інтеграції у європейські економічні та безпекові механізми. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню адаптивності національної економіки до зовнішніх шоків, зменшенню критичних залежностей та формуванню стійкої моделі економічного розвитку в умовах сучасних геоекономічних викликів.

Список використаних джерел

1. European Commission. European Economic Security Strategy (JOIN(2023)20 final): Joint Communication. 2023. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3948446b-101c-11ee-b12e-01aa75ed71a1>
2. International Monetary Fund. World Economic Outlook, October 2025: Statistical Appendix A Tables. 2025. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2025/october/english/tablea.pdf>
3. Lyzun M., Lishchynskyy I., Vitálová K., Boršeková K. Challenges of regional security for Central and Eastern European countries. Journal of European Economy. 2025. Vol. 24, No. 1. P. 41–57. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2025.01.041>
4. Energy sanctions in the global economy: Geopolitical disruptions, market fragmentation, innovation and green transition. International Journal of Innovation Studies. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijis.2025.07.003>
5. Kosek W., Chamier-Gliszczyński N., Krześniak M., Zgorzelski R. Baltic Sea and Polish ports as key elements in energy transition and security. Energies. 2025. Vol. 18(21). 5806. DOI: <https://doi.org/10.3390/en18215806>
6. Hebda W. Gas from the South, not from Russia: the possibility of distributing natural gas from the Eastern Mediterranean to Poland and Central Europe. Energies. 2024. Vol. 17(6). 1469. DOI: <https://doi.org/10.3390/en17061469>

7. Pursiainen C., Kytömaa E. From European critical infrastructure protection to the resilience of European critical entities: what does it mean? Sustainable and Resilient Infrastructure. 2023. P. 85–101. DOI: <https://doi.org/10.1080/23789689.2022.2128562>
8. Zhelev P. Gatekeeping Europe: the EU's FDI screening mechanism in a shifting global order. Papers from the International Scientific Conference of the European Studies Department (Sofia University). 2025. P. 45–55. DOI: <https://doi.org/10.60054/PEU.2025.12.45-55>
9. Zatonatskiy D., Horiacheva K. Digitalization and cybersecurity of critical infrastructure enterprises according to EU standards. Finance of Ukraine. 2025. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.03.077>
10. Zhelibo I., Sahaidak I., Chorna T., Demianchuk G., Bykhovchenko V. Technological innovations in the context of Ukraine's national security before a full-scale invasion. European Review. 2025. DOI: <https://www.cambridge.org/core/journals/european-review/article/technological-innovations-in-the-context-of-ukraines-national-security-before-a-fullscale-invasion/9B8EFC684274740634DC0A3DCA7E043E>
11. Dür A., Mateo G., Visart L. Geopolitics meets business interests: the EU and European economic security. Journal of European Public Policy. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2537776>
12. Adler-Nissen R. Ukraine, the de-targetization of EU sanctions, and the rise of the European commission as architect of EU foreign policy. International Politics. 2025. Vol. 62. P. 975–987. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00649-7>
13. European Commission. Commission proposes a plan to phase out Russian gas and oil imports. 17.06.2025. URL: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/commission-proposes-plan-phase-out-russian-gas-and-oil-imports-2025-06-17_en

14. Rosefielde S. Impairing Globalization: The Russo-Ukrainian War, Western Economic Sanctions and Asset Seizures. Journal of Risk and Financial Management. 2024. Vol. 17(9). 402. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17090402>
15. NATO. Defence Expenditure of NATO Countries: estimates for 2024–2025 (cut-off date 3 June 2025). 2025. URL: <https://www.nato.int/content/dam/nato/webready/documents/finance/def-exp-2025-en.pdf>
16. Council of the European Union. Russian gas imports: Council gives final greenlight to a stepwise ban. 26.01.2026. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/01/26/russian-gas-imports-council-gives-final-greenlight-to-a-stepwise-ban/pdf/>
17. Eurostat. EU ports handled 3.4 bn tonnes of freight in 2024. 04.12.2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20251204-1>
18. European Commission. Support for Ukraine's resilience (energy security support). 2026. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/support-ukraines-resilience_en
19. GAZ-SYSTEM. GAZ-SYSTEM completed the expansion of the LNG Terminal in Świnoujście. 22.01.2025. URL: <https://www.gaz-system.pl/en/for-media/press-releases/2025/january/22-01-2025-gaz-system-completed-the-expansion-of-the-lng-terminal-in-swinoujscie.html>
20. Ministry of Energy of Lithuania. Lithuania completely abandons Russian gas imports. 02.04.2022. URL: <https://enmin.lrv.lt/en/news/lithuania-completely-abandons-russian-gas-imports/>
21. European Commission. Launch of the Baltic Pipe. 27.09.2022. URL: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/launch-baltic-pipe-2022-09-27_en
22. ENTSO-E. ENTSO-E confirms successful synchronization of the Continental European electricity system with the systems of the Baltic countries. 09.02.2025. URL: <https://www.entsoe.eu/news/2025/02/09/entso-e-confirms->

successful-synchronization-of-the-continental-european-electricity-system-with-the-systems-of-the-baltic-countries/

23. European Commission (DG HOME). Critical infrastructure resilience at EU-level. 13.01.2026. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation/protection/critical-infrastructure-resilience-eu-level_en

24. UNCTAD. Slovakia: Act on the screening of foreign investments and on amendments to certain acts. 2022. URL: <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/523/slovakia-act-on-the-screening-of-foreign-investments-and-on-amendments-to-certain-acts>

25. European Commission. Support for Ukraine's energy security (funding instruments and guarantees). 2026. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/support-ukraines-resilience_en

26. European Commission (DG HOME). Critical infrastructure resilience: implementation and transposition timeline. 2026. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation/protection/critical-infrastructure-resilience-eu-level_en

27. European Commission. Commission adopts guidelines to enhance the resilience of critical entities in the EU. 11.09.2025. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-adopts-guidelines-enhance-resilience-critical-entities-eu-2025-09-11_en

28. Semenenko O., Kuravskiyi V., Kliat Yu., Cherniavskiyi R., Chernyshova I. Energy security as a key factor in Ukrainian economic resilience in the time of war. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics". 2025. URL: <https://economics-msu.com.ua/en/journals/tom-12-1-2025/yenergetichna-bezpeka-yak-klyuchovy-faktor-ekonomichnoyi-stiykosti-ukrayini-pid-chas-viyni>

29. World Bank. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. 23.02.2026. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press->

[release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released](#)